

Interne memo

Aan Auditcommissie
 Van Monique Moedt
 Datum Maandag 7 september 2020
 Onderwerp Stappenplan rechtmatigheidsverantwoording
 Djuma-kenmerk

Vanaf het boekjaar 2021 moet het college verantwoording afleggen aan de gemeenteraad over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Tot en met de jaarrekening 2020 geeft de accountant een oordeel over de financiële rechtmatigheid, naast het oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording sluit aan op het doel van onze organisatie om meer in control te komen.

Wat verandert er in hoofdlijnen?

1. De gemeenteraad bepaalt de kaders waaraan het college moet voldoen in de vorm van de controletolerantie, deze is minimaal 3% en maximaal 1%.
2. De rechtmatigheidsverantwoording wordt een onderdeel van de jaarrekening. Hierin geeft het college zelf aan in hoeverre zij de regels heeft nageleefd; in de paragraaf Bedrijfsvoering van het jaarverslag kan het college een nadere toelichting geven op de uitkomst van de rechtmatigheidsverantwoording.
3. De raad gaat met het college in gesprek en kan zo zijn controlerende rol beter vervullen.
4. De accountant controleert het getrouwe beeld van de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Wanneer de verantwoording van het college klopt, ongeacht of zij de regels wel of niet heeft nageleefd, kan de accountant een goedkeurende controleverklaring afgeven.

Waar gaat de rechtmatigheidsverantwoording over?

De criteria voor rechtmatigheid en voor het getrouwe beeld van de jaarrekening overlappen elkaar voor een deel. Daarom gaat de rechtmatigheidsverantwoording alleen over die criteria die geen invloed hebben op het getrouwe beeld.

Wanneer bijvoorbeeld een inkoop in de administratie is verantwoord, op de juiste plaats in de boekhouding en de geleverde prestatie kan aangetoond worden, dan telt deze post als juist voor het oordeel over het getrouwe beeld. Of de aanbesteding van deze inkoop voldoet aan de Europese aanbestedingsregels is dan niet van belang. Voor de rechtmatigheidsverantwoording is dat wel van belang.

In de volgende afbeelding wordt dit duidelijk, alle negen criteria hebben te maken met rechtmatigheid, en zes daarvan raken ook het getrouwe beeld. Dus de rechtmatigheidsverantwoording gaat alleen over de criteria in het rode kader:

- Begrotingsrechtmatigheid
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Uitwerking rechtmatigheidscriteria (kadernota)

CRITERIA VAN RECHTMATIGHEID	OMSCHRIJVING	TOETSINGSKADER
Begrotingscriterium	Financiële handelingen moeten passen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Past het totaal binnen het opgestelde en geautoriseerde begroting.	<ul style="list-style-type: none"> • Overschrijding van de begroting.
Voorwaardencriterium	Nadere eisen die worden gesteld bij de uitvoering van financiële beheerhandelingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidievoorwaarden • Aanbesteding • Belastingwetgeving
M&O-criterium	De interne toetsing op juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt bij het gebruik van overheidsregelingen (= misbruik). De interne toetsing of derden bij het gebruik van overheidsregelingen geen (recht)handelingen hebben verricht die in strijd zijn met het doel of de strekking van de regeling (= oneigenlijk gebruik).	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregelingen • Kwijtscheiding • Uitkeringen • Aanbesteding
Calculatiecriterium	De vastgestelde bedragen zijn juist berekend.	<ul style="list-style-type: none"> • Legesbedragen • Facturen
Valuteringcriterium	Het tijdstip van betaling en de verantwoording van verplichtingen is juist.	<ul style="list-style-type: none"> • Aangegaan en verantwoording van contracten en verplichtingen.
Leveringscriterium	Justheid van ontvangen goederen en/ of diensten.	<ul style="list-style-type: none"> • Inkoop van goederen/ diensten.
Adresseringscriterium	De persoon of organisatie waar een financiële stroom naar toe is gegaan, is juist (rechthebbende).	<ul style="list-style-type: none"> • Betalingsverkeer
Volledigheidscriterium	Alle opbrengsten die verantwoord zouden moeten zijn, zijn ook verantwoord.	<ul style="list-style-type: none"> • Huren en pachten • Parkeerbelasting
Aanvaardbaarheidscriterium	De financiële beheerhandeling past bij de activiteiten van de Gemeente en in relatie tot de kosten is een aanvaardbare tegenprestatie overeengekomen.	<ul style="list-style-type: none"> • Inkoop van goederen en/ of diensten • Verstrekken van subsidies

Wordt straks alles anders?

Nee, het college is nu ook al verantwoordelijk voor de rechtmatigheid. Maar omdat de accountant tot nu toe het oordeel geeft, is de controlerende taak van de raad minder duidelijk en vindt het gesprek tussen raad en college eigenlijk nauwelijks plaats. Op dit moment controleert de accountant overigens met een tolerantie van 1%, dus de optie van 3% is feitelijk een verruiming van de regelgeving.

Ook rapporteren we nu zelf al over het onderdeel begrotingsrechtmatigheid, straks gaat dat alleen op een iets andere manier.

Nieuw is dat de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het controleplan voor de rechtmatigheidscontroles en voor de onderbouwing van het oordeel over de rechtmatigheid naar aanleiding van de controles.

Ook is nieuw dat het oordeel over de rechtmatigheid geen invloed heeft op de strekking van de controleverklaring van de accountant. Als de accountant vast kan stellen dat de verantwoording van het college een getrouw beeld geeft, dan kan een goedkeurende verklaring worden afgegeven. Ook wanneer uit de verantwoording blijkt dat er rechtmatigheidsfouten zijn boven het door de raad vastgestelde tolerantiepercentage. Overigens blijft de accountant wel de rechtmatigheid van de SISA-regelingen (specifieke uitkeringen van het rijk) controleren.

Stappenplan

Bestuurlijk 2020

1. Informeren van de gemeenteraad en het college over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en de aanpak hiervan in West Betuwe
2. Dialoog met raad en college voeren over de rechtmatigheidsverantwoording en de te hanteren tolerantie, 1% of 3%
3. Met college afspreken wie de verantwoordelijk portefeuillehouder is

Organisatorisch 2020

1. Afstemmen met griffie wie wat doet (oa rol auditcommissie)
2. Informatieverstrekking aan management en medewerkers met als doel meer bewustwording over het belang van rechtmatig handelen
3. Afstemmen met BWB wat we gezamenlijk oppakken (overleggen hierover lopen al irt de VIC)
4. Instellen projectgroep West Betuwe, qua sturing aansluiten bij de sturing op de bedrijfsvoering.
5. Afstemming met de accountant over de aanpak en het controleplan.

Inhoudelijk 2020

1. inventariseer meest risicovolle processen. Prioriteit hebben financiële processen met een grote omvang = hoge materialiteit. Processen met een grote omvang en (potentieel) risicovol zijn voor West Betuwe: inkoop en aanbesteding, salarissen, subsidies, sociaal domein verstrekkingen (Jeugd & Wmo) en grondtransacties;
2. Breng per proces de risico's in beeld en verbeter deze processen zodat controle en functiescheiding zoveel mogelijk in de lijn van het proces ingebouwd en in de procesapplicaties geborgd zijn;
3. Stel tijdig het normenkader op en als afgeleide hiervan het toetsingskader;

4. Onderzoek voor welke processen digitale controles op basis van data analyse (foutkans gericht) mogelijk zijn;
5. Overleg met verbonden partijen die gemeentelijke taken in mandaat uitvoeren over hoe zij de rechtmatigheid vaststellen. Voor West Betuwe gaat het om Werkzaam Rivierenland voor de uitvoering van de participatiewet, BSR voor de uitvoering van de heffing en invordering van belastingen, ODR voor de uitvoering van de omgevingswet en het opleggen van leges en met BWB voor de uitvoering van de salarisprocessen, treasury, betalingen en gegevensverwerking;
6. Stel het interne controleplan op. Gericht op afronden van de controles en trekken conclusie vóórdat de jaarrekening 2021 gereed is;
7. Bepaal in overleg met de accountant per te controleren proces de massa en steekproef;
8. Extrapoleer de fouten en bepaal de strekking van de rechtmatigheidsverantwoording.

Inhoudelijk 2021

1. Regelmatige check op opzet, bestaan en werking van deze processen, volgens de planning uit het interne controleplan (PDCA-cyclus toepassen om te leren van gemaakte fouten)
2. Bepalen in welke gevallen het college een herstelbesluit kan toepassen
3. Bij nieuw beleid direct aandacht voor rechtmatig handelen en eventueel aanpassen van processen.

Relatie met bedrijfsvoeringsagenda

We hebben de wens om als organisatie de interne beheersing op orde te hebben. Daarom starten we in het derde kwartaal van 2020 met de bedrijfsvoeringsagenda. Hierop staan de risicovolle processen die in het stappenplan genoemd worden, niet alleen vanwege de rechtmatigheidsverantwoording en opmerkingen van de accountant, maar ook omdat wij die processen willen professionaliseren. Of omdat we de processen efficiënter willen inrichten zodat we met de formatie uitkomen. Belangrijk is om zo min mogelijk dubbel te doen. Dus we gaan werk met werk maken.

We zijn daar bijvoorbeeld bij het subsidieproces al mee gestart. Vanuit het team Beleid sociaal domein was er de behoefte om het subsidieproces te harmoniseren. We hebben de medewerkers van de interne controle hieraan gekoppeld om vanuit de blik van administratieve organisatie en interne controle mee te denken zodat het nieuwe proces in één keer goed kan worden neergezet.